

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 73/07-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. októbra 2007 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť T. K., P., vo veci namietaného porušenia práva na osobnú slobodu v súvislosti s urýchlenným rozhodovaním o väzbe podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Levice v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 301/05 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Levice nepredložením spisu sp. zn. 2 T 301/05 Krajskému súdu v Nitre na rozhodnutie o sťažnosti do 5. marca 2007 p o r u š i l základné právo T. K. na osobnú slobodu v súvislosti s urýchlenným rozhodovaním o väzbe podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. T. K. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Levice p o v i n n ý mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia T. K. v sume 10 093 Sk (slovom desaťtisícdeväťdesiattri slovenských korún) advokátovi Mgr. R. T., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Levice je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 10 093 Sk (slovom desaťtisícdeväťdesiattri slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 73/07-12 z 24. mája 2007 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť T. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorým namietal porušenie svojho práva na osobnú slobodu v súvislosti s urýchleným rozhodovaním o väzbe podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Levice (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 301/05.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním z 10. septembra 2007, ako aj okresný súd vo vyjadrení z 13. augusta 2007 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v spise.

Zo sťažnosti a jej doplnení (v rozsahu, v akom bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie) vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené trestné konanie pre trestný čin porušovania domovej slobody, pričom Okresná prokuratúra Levice podala okresnému súdu v tejto veci na neho obžalobu ešte 19. decembra 2005. Vec je vedená okresným súdom pod

sp. zn. 2 T 301/05. V rámci tohto trestného stíhania bol sťažovateľ vzatý do väzby s účinnosťou od 10. júla 2005, pričom 17. septembra 2006 požiadal okresný súd o prepustenie z väzby. Uznesením okresného súdu sp. zn. 2 T 301/05 z 29. septembra 2006 bola jeho žiadosť zamietnutá s odôvodnením, že dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku naďalej trvajú. V zákonnej lehote dňa 11. októbra 2006 sťažovateľ podal proti uvedenému uzneseniu okresného súdu sťažnosť, v ktorej predovšetkým namietal, že mu nebolo umožnené nahliadnuť do spisov. Podaním z 27. októbra 2006 sťažnosť doplnil o ďalšie argumenty a adresoval ju už priamo Krajskému súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“), ktorý však podanie odstúpil okresnému súdu, lebo spisy boli ešte tam. Sťažovateľ sa 4. decembra 2006 obrátil na krajský súd, ktorý mu 15. decembra 2006 oznámil, že trestný spis okresného súdu sp. zn. 2 T 301/05 mu nebol ešte predložený na rozhodnutie o sťažnosti. Spis sa nachádzal na okresnom súde ešte aj v čase spísania sťažnosti ústavnému súdu. Sťažovateľ predpokladá, že okresný súd zrejme nemá v úmysle predložiť spis krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti, čo ho núti obrátiť sa s vecou na ústavný súd.

Sťažovateľ žiadal vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 301/05, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 250 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v sume 10 093 Sk.

2. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu sp. zn. Spr 668/07 z 13. augusta 2007, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 15. augusta 2007, vyplýva, že sťažovateľ bol vzatý do väzby uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Tp 24/05 zo 14. júla 2005. Po podaní obžaloby sa trestná vec sťažovateľa vedie pod sp. zn. 2 T 301/05. Dňa 20. septembra 2006 bola okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby datovaná 17. septembra 2006. Doplnená bola 27. septembra 2006. Okresný súd 27. septembra 2006 určil termín neverejného zasadnutia na rozhodnutie o žiadosti na 29. september 2006, kedy žiadosť zamietol. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 10. októbra 2006. Sťažovateľ podal proti nemu sťažnosť, ktorá došla okresnému súdu 13. októbra 2006. Ešte predtým 10. júla 2006 bolo hlavné pojednávanie v trestnej veci sťažovateľa odročené na 16. október

2006, z čoho je zjavné, že spis nemohol byť ihneď predložený krajskému súdu na rozhodnutie. Dňa 25. októbra 2006 došlo okresnému súdu odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu a 31. októbra 2006 doplnenie odvolania. Dňa 21. decembra 2006 bola okresnému súdu doručená požiadavka sťažovateľa o postúpenie jeho sťažnosti proti uzneseniu o zamietnutí žiadosti o prepustenie z väzby. Spis bol za týmto účelom predložený krajskému súdu 5. marca 2007. V súvislosti s požiadavkou sťažovateľa na primerané finančné zadostučinenie treba uviesť, že sťažovateľ bol právoplatne odsúdený pre trestný čin porušovania domovej slobody a lúpeže, pričom je nezamestnaný. Okrem toho sťažovateľ vo svojom prípise doručenom okresnému súdu 22. februára 2007 uviedol, že sa ospravedlňuje za svoje úsilie dosiahnuť na súde nepravdu a prosí o prepáčenie. Sťažovateľ bol 10. júla 2007 prepustený z výkonu trestu. Zákonná sudkyňa bola práceneschopná od 11. decembra do 31. decembra 2006, od 19. februára do 16. marca 2007 a od 11. júna do 6. júla 2007. Riadnu dovolenku čerpala od 17. mája do 25. mája 2007 a od 19. júla do 3. augusta 2007.

3. Z repliky právneho zástupcu sťažovateľa z 10. septembra 2007 doručenej ústavnému súdu 13. septembra 2007 vyplýva, že argumentáciu okresného súdu nepovažuje za relevantnú. V súvislosti s námietkou o nemožnosti ihneď predložiť spis krajskému súdu vzhľadom na už predtým určený termín hlavného pojednávania na 16. október 2006 je podstatné, že i keď originál spisu okresný súd nemohol vtedy vydať z rúk, bolo potrebné vyhotoviť kópiu súdneho spisu, čím by sa dosiahlo okamžité preskúmanie rozhodnutia o väzbe krajským súdom. Pokiaľ predseda okresného súdu poukazuje na práceneschopnosť zákonnej sudkyne, táto je s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania vedeného okresným súdom irelevantná, lebo nemôže byť dôvodom takého závažného prietahu pri rozhodovaní o väzbe. Treba tiež v tejto súvislosti dodať, že práceneschopnosť zákonnej sudkyne začala až 11. decembra 2006, teda dva mesiace po podaní sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Požiadavku na primerané finančné zadostučinenie v sume 250 000 Sk považuje za dôvodnú z viacerých príčin. Od podania žiadosti o prepustenie z väzby do predloženia spisu krajskému súdu uplynulo takmer šesť mesiacov, čo treba považovať za obzvlášť závažný prietah pri rozhodovaní o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby. Porušenie práva bolo osobitne svojvoľné a hrubé. Porušenie práva na osobnú slobodu je jedným z najzávažnejších

porušení ústavy a dohovoru. Okresný súd sťažovateľa ignoroval napriek opakovaným urgenciám. K porušeniu práva došlo postupom súdu, ktorého úlohou je ochrana základných práv a slobôd, čo vyvolalo v sťažovateľovi pocity bezmocnosti, menejcennosti a negácie dôvery v možnosť poskytnutia spravodlivosti. Okresný súd postupoval takto napriek skutočnosti, že sťažovateľ ako osoba pozbavená osobnej slobody, ktorá sa nachádzala vo väzbe, mohol legitímne očakávať zvýšenú a osobitnú starostlivosť o ochranu svojich základných práv a slobôd. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia je účinným vyvažovacím prostriedkom v boji proti nežiadúcim neoprávneným zásahom do základných práv a slobôd zo strany orgánov verejnej moci a má aj svoje nezanedbateľné prevenčné účinky. Priznanie tohto nároku je odôvodnené aj tým, že samotné vyslovenie porušenia základných práv nemôže v okolnostiach danej veci postačovať.

Právny zástupca sťažovateľa napokon špecifikoval požadované trovy právneho zastúpenia sťažovateľa. Ide o odmenu za prevzatie a prípravu zastúpenia 14. júna 2007 a za spísanie stanoviska z 10. septembra 2007 po 2 970 Sk. Ďalej si nárokuje režijný paušál dvakrát po 178 Sk. Z dôvodu náhrady cestovných výdavkov za použitie vlastného motorového vozidla požaduje sumu 997,50 Sk. Ide pritom o cestu vykonanú autom 14. júna 2007 z B. do ústavu pre výkon trestu odňatia slobody a späť v súvislosti s prevzatím a prípravou zastúpenia vrátane prvej porady so sťažovateľom, ktorá pri 114 kilometroch a základnej náhrade 6,20 Sk za jeden kilometer a náhrade spotrebovaných pohonných látok v cene 2,55 Sk za jeden kilometer obnáša požadovanú sumu. Ďalej požaduje náhradu za stratu času za štyri a pol hodiny po 297 Sk za cestu vykonanú 14. júna 2007, teda celkom 1 188 Sk. Celková suma trov právneho zastúpenia je 8 481,50 Sk. Keďže právny zástupca je platiteľom dane z pridanej hodnoty (jeho identifikačné číslo pre túto daň je SK1020349165), treba túto sumu zvýšiť o 19 % dane, a preto celkové trovy právneho zastúpenia predstavujú 10 093 Sk.

II.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 2 T 301/05 vyplývajú nasledovné relevantné skutočnosti:

Sťažovateľ v žiadosti zo 17. septembra 2006 adresovanej okresnému súdu vo veci sp. zn. 2 T 301/05 žiadal o prepustenie z väzby. Žiadosť bola doručená okresnému súdu 20. septembra 2006.

Doplnená žiadosť z 24. septembra 2006 bola doručená okresnému súdu 27. septembra 2006.

Dňa 27. septembra 2006 nariadil sudca vo veci sťažovateľa termín neverejného zasadnutia na 29. september 2006 o 12.30 h.

Na základe písomného vyhotovenia uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 T 301/05 z 29. septembra 2006 bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietnutá ako nedôvodná.

Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ 4. októbra 2006 sťažnosť, ktorá bola doručená okresnému súdu 10. októbra 2006.

Z predkladacej správy okresného súdu č. k. 2 T 301/05-761 z 5. marca 2007 vyplýva, že okresný súd predkladá krajskému súdu okrem iného aj sťažnosť podanú sťažovateľom proti uzneseniu z 29. septembra 2006. Predkladacia správa spolu s trestným spisom bola krajskému súdu doručená 9. marca 2007.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že (...) iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Článok 5 ods. 4 dohovoru sa vzťahuje na všetky prípady pozbavenia slobody vymenované v čl. 5 ods. 1, teda aj na súdnu kontrolu zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru. Počiatočné rozhodnutie súdu nemusí nutne ospravedlňovať väzbu počas celej doby jej trvania. Osoba nachádzajúca sa vo väzbe musí mať možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe (rozhodnutie Komisie z 13. decembra 1987 č. 8098/77). Súd musí rozhodnúť urýchlene (*à bref délai* resp. *speedily*). Lehota začína podaním návrhu alebo žiadosti a končí vydaním konečného rozhodnutia súdu, prípadne dorúčením tohto rozhodnutia, ak sa rozhodlo v neprítomnosti obvineného (Koendjbiarie c. Holandsko z 25. októbra 1990, § 28). Neexistuje nijaká pevne ustanovená lehota, v ktorej by súd musel rozhodnúť. Či sa rozhodlo urýchlene, posudzuje sa podľa všetkých okolností prípadu (Sanchez-Reisse c. Švajčiarsko z 21. októbra 1986, § 55). Spravidla však lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru (Bezicheri c. Taliansko z 25. októbra 1989, I. ÚS 14/07)).

Článok 17 ods. 2 ústavy v sebe inkorporuje aj právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne a urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby, a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná. Právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru je teda chránené aj čl. 17 ods. 2 ústavy (*mutatis mutandis* III. ÚS 7/00).

Z tvrdení účastníkov konania a z listinných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, je nepochybne preukázané, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zo 17. septembra 2006 bola okresnému súdu doručená 20. septembra 2006, doplnenie žiadosti

bolo doručené 27. septembra 2006. Okresný súd rozhodol o žiadosti 29. septembra 2006 tak, že ju zamietol. Sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu bola doručená okresnému súdu 13. októbra 2006. Spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti 5. marca 2007.

Možno urobiť predbežný záver, že konanie vedené okresným súdom o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby trvalo od 20. septembra 2006 do 5. marca 2007, a to už vrátane doručenia uznesenia, podania opravného prostriedku a predloženia spisu krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti. Celková doba predstavuje päť a pol mesiaca.

Z citovanej judikatúry možno jednoznačne vyvodiť, že primerané môžu byť iba lehoty počítané na týždne, v nijakom prípade však nie lehoty počítané na mesiace. Pritom sa má na mysli úplné ukončenie konania týkajúceho sa rozhodovania o väzbe, teda právoplatné rozhodnutie vrátane jeho doručenia.

V danom prípade za päť a pol mesiaca došlo iba k tomu, že okresný súd neprávoplatne rozhodol o ďalšom trvaní väzby a po písomnom vyhotovení uznesenia a podaní sťažnosti predložil spis krajskému súdu. Znamená to, že ani po uplynutí doby päť a pol mesiaca nedošlo ešte ku právoplatnému rozhodnutiu o žiadosti sťažovateľa.

Podľa názoru ústavného súdu čas, ktorý „spotreboval“ okresný súd, nezodpovedá v nijakom prípade základnému právu sťažovateľa na osobnú slobodu v súvislosti s jeho právom na urýchlené rozhodnutie o väzbe. Nemožno pritom zohľadniť v prospech okresného súdu, že na 16. október 2006 bol už predtým určený termín hlavného pojednávania, pretože táto skutočnosť sama osebe mohla znamenať iba niekoľkodňové oneskorenie. Rovnako nemožno vziať do úvahy ani práceneschopnosť zákonnej sudkyne, ktorá sa začala až 11. decembra 2006, teda dva mesiace po podaní sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že označené základné práva sťažovateľa boli dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu porušené obzvlášť hrubým spôsobom (bod 1 výroku nálezu).

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel aj k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva nie je dostatočným zadost'učinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj primerané finančné zadost'učinenie podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, najmä na jeho neobyčajne dlhé trvanie, považuje ústavný súd za primerané v sume 80 000 Sk (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovateľ požiadal aj o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia advokátom v sume 10 093 Sk. Ústavný súd po preskúmaní uplatnených nárokov sťažovateľa dospel k záveru, že tieto sú oprávnené v celej výške.

Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnenmu zástupcovi trovy právneho zastúpenia v sume 10 093 Sk (bod 3 výroku nálezu).

Podľa ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2007